

**ПРОГРАМА
ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ**

безперервного професійного навчання аудиторів

напрямок: *управління ризиками та внутрішній контроль*

тема: **«Діагностика корпоративних ризиків
як напрям діяльності аудитора»**

Укладач:

Гнилицька Лариса Володимирівна

доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування
Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана,
сертифікований бухгалтер-практик САР

Запоріжжя - 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ПЛАН ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	6
ЗМІСТ ТЕМ ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	7
МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	9
ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	10
ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	10
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	12

ВСТУП

Однією з найважливіших проблем, з якою зіштовхуються вітчизняні суб'єкти господарювання є невизначеність їх функціонування, спричинена нестабільністю економіки, посиленням конкуренції з боку іноземного капіталу та загостренням соціально-політичної кризи в Україні. Як наслідок 80% суб'єктів підприємництва в Україні працюють поза потребами ринку, мають низьку конкурентоспроможність, або взагалі є потенційними банкрутами.

У зв'язку з цим виникає нагальне завдання щодо формування політики адаптації підприємства до впливу негативних факторів внутрішнього та зовнішнього середовища з метою раннього виявлення (діагностики) найбільш істотних ризиків, і на цій основі прийнятті управлінських рішень щодо їх нівелювання.

Вибір політики управління ризиками певною мірою залежить від обґрунтованості думки аудитора не лише про повноту та достовірність відображення інформації про рівень впливу ризику на складові активів, капіталу і зобов'язань підприємства, але й про наявність намірів, потреб, можливості ліквідації або суттєвого скорочення обсягів господарської діяльності його контрагентів.

За цих умов діагностика, маючи на меті формування попередньої думки про безперервність діяльності підприємства, дає змогу систематизувати групи зовнішніх і внутрішніх факторів ризику, і провести оцінку масштабу їх впливу. Відповідно, вирішальним чинником впливу, який зумовлює нове бачення предметної сфери аудиту, стає сучасний контент очікувань користувачів щодо отримання інформації про чутливість компаній до майбутніх ризик-подій та забезпечення безперервності діяльності.

Розширення сфер застосування аудитором професійного судження передбачає формування нових знань та компетентностей при здійсненні аудиторської діяльності, що потребує систематизації практики застосування

методів діагностики корпоративних ризиків та оцінки їх впливу на безперервність діяльності підприємства.

За таких обставин удосконалення професійних знань аудиторів за презентованою темою обумовлюється необхідністю формування практичного підходу у забезпеченні доказовості професійного судження в аудиті з метою обґрунтування аудиторської думки щодо політики управління корпоративними ризиками у звіті аудитора.

Предмет програми освітнього заходу – є теоретико-методичні та прикладні засади управління корпоративними ризиками за результатами діагностики, проведеної підрозділами внутрішнього аудиту підприємства та оціненої зовнішніми аудиторами.

Мета освітнього заходу полягає у ознайомленні слухачів з основними видами корпоративних ризиків, причинами їх виникнення а також механізмами їх ідентифікації та протидії. На конкретних практичних прикладах показати можливість впровадження вітчизняних і зарубіжних методик діагностики як основного інструмента ідентифікації ризиків пов'язаних з технічним і фіктивним банкрутством суб'єктів господарювання, ризиків взаємодії з економічно ненадійними партнерами, ризиків, спричинених внутрішньо корпоративним конфліктом інтересів та умисним фальшуванням фінансових показників.

Відповідно до поставленої мети передбачено виконання таких **завдань освітнього заходу**:

- з'ясувати напрями здійснення діагностики при оцінюванні впливу корпоративних ризиків;
- систематизувати методичний інструментарій експрес-діагностики, комплексної діагностики, тематичної діагностики для ідентифікації ризиків корпоративного шахрайства;
- набути практичних навичок проведення експрес-діагностики для ідентифікації корпоративних ризиків (встановлення місць виникнення ризику та відповідальних осіб);

- визначити переваги і недоліки вітчизняних і закордонних методів і моделей діагностики технічного та фіктивного банкрутства;
- набути практичних навичок комплексної діагностика економічної надійності контрагентів та обґрунтування заходів щодо співпраці з ними;
- дослідити особливості зовнішньої діагностика середовища функціонування підприємства;
- систематизувати сучасні прояви та причини фальшування показників фінансової звітності;
- набути практичних навичок раннього діагностування маніпуляцій з фінансовими показниками на основі використання Карти нормативних відхилень фінансових індикаторів М. Беніша.

Загальна тривалість програми освітнього заходу – 40 (сорок) годин, в тому числі 14 (чотирнадцять) години лекцій та 26 (двадцять шість) годин практичних занять, яка розрахована на 6 календарних днів.

Обсяг програми освітнього заходу складається з 7 (семи) тем:

Тема 1. Корпоративні ризики як об'єкт аудиторської експертизи.

Тема 2. Інформаційна платформа та аналітичний інструментарій аудитора при оцінюванні корпоративних ризиків.

Тема 3. Бліц-діагностика поточного фінансового стану підприємства з метою ідентифікації корпоративних ризиків.

Тема 4. Діагностика ризиків, пов'язаних з фінансовою неспроможністю (банкрутством) підприємства та його контрагентів.

Тема 5. Діагностика ризиків, пов'язаних з ненадійним партнерством.

Тема 6. Діагностика фінансової звітності з метою виявлення фактів фальшування фінансових показників.

Тема 7. Процедури аудиту в оцінюванні корупційних ризиків

1. ПЛАН ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Програма освітнього заходу розрахована на 40 (сорок) годин.

Тривалість освітнього заходу – 40 годин, яка розрахована на 6 календарних днів.

Обсяг програми освітнього заходу – 40 годин, в тому числі 14 години лекцій та 26 годин практичних занять:

№ теми	Назва теми	Обсяг	Лекції	Практичні заняття
1-й день				
1.	Корпоративні ризики як об'єкт аудиторської експертизи.	6	3	3
2-й день				
2.	Інформаційна платформа та аналітичний інструментарій аудитора при оцінюванні корпоративних ризиків.	4	4	-
3.	Бліц-діагностика поточного фінансового стану підприємства з метою ідентифікації корпоративних ризиків (частина 1).	3	-	3
3-й день				
3.	Бліц-діагностика поточного фінансового стану підприємства з метою ідентифікації корпоративних ризиків (частина 2).	5	-	5
4.	Діагностика ризиків, пов'язаних з фінансовою неспроможністю (банкрутством) підприємства та його контрагентів (частина 1).	2	2	-
4-й день				
4.	Діагностика ризиків, пов'язаних з фінансовою неспроможністю (банкрутством) підприємства та його контрагентів (частина 2).	4	-	4
5.	Діагностика ризиків, пов'язаних з ненадійним партнерством (частина 1).	3	2	1
5-й день				
5.	Діагностика ризиків, пов'язаних з ненадійним партнерством (частина 2).	3	-	3
6.	Діагностика фінансової звітності з метою виявлення фактів фальшування фінансових показників.	5	2	3

6-й день				
7.	Процедури аудиту в оцінюванні корупційних ризиків	5	1	4
Всього тривалість заходу		40	14	26

2. ЗМІСТ ТЕМ ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Тема 1. Корпоративні ризики як об'єкт аудиторської експертизи.

Обґрунтування сутності та встановлення факторів утворення корпоративних ризиків. Склад і класифікація корпоративних ризиків. Характеристика методичних підходів до оцінки корпоративних ризиків. Застосування професійного судження при встановленні імовірності прояву ризику. Виявлення впливу корпоративних ризиків на фінансовий стан та вартість капіталу підприємства. Розкриття етапів управління корпоративним ризиком. Характеристика методів (способів) управління окремими видами корпоративних ризиків. Вплив думки аудитора на формування безпекової політики підприємства.

Тема 2. Інформаційна платформа та аналітичний інструментарій аудитора при оцінюванні корпоративних ризиків.

Характеристика складових фінансової та управлінської звітності як інформаційних джерел ідентифікації корпоративних ризиків. Обґрунтування діагностики як інструменту ідентифікації корпоративних ризиків при здійсненні аудиторської експертизи фінансової звітності. Порівняльна характеристика видів діагностики, що використовують при оцінюванні корпоративних ризиків (експрес-діагностика, комплексна діагностика, тематична діагностика). Напрями діагностики в контексті оцінювання

корпоративних ризиків. Методичний інструментарій фінансового та управлінського аналізу при оцінюванні корпоративних ризиків. Практичні рекомендації щодо застосування факторного, порівняльного, коефіцієнтного та структурно-динамічного аналізу при експертному оцінюванні впливу факторів ризику на результати діяльності суб'єкта господарювання.

Тема 3. Бліц-діагностика поточного фінансового стану підприємства з метою ідентифікації корпоративних ризиків

Визначення «вузьких» місць у фінансово-економічному стані підприємства (здійснення структурно-динамічного аналізу показників звітності з метою встановлення динаміки змін у складі активів, капіталу, зобов'язань, доходів, витрат та прибутку підприємства). Встановлення причин та майбутніх наслідків прояву корпоративних ризиків для внутрішніх та зовнішніх інвесторів. Виявлення причин порушення фінансової рівноваги як основи безперервності діяльності підприємства. Формування рекомендацій щодо покращення показників діяльності підприємств, які функціонують в умовах нестабільності та кризи.

Тема 4. Діагностика ризиків, пов'язаних з фінансовою неспроможністю (банкрутством) підприємства та його контрагентів.

Характеристика сучасних форм та проявів банкрутства (технічного, фіктивного, навмисного). Аналіз існуючих методик прогнозування банкрутства та рекомендації стосовно їх ефективності. Моделювання станів фінансової неспроможності підприємства. Обґрунтування індикаторів оцінювання станів фінансової неспроможності. Алгоритм виявлення фіктивних банкрутів.

Тема 5. Діагностика ризиків, пов'язаних з ненадійним партнерством.

Економічна надійність як головна ознака ефективного партнерства. Характерні риси економічної надійності підприємства. Сучасні прояви ненадійного партнерства. Кредитоспроможність як визначальний чинник при оцінюванні надійності стосунків з покупцями. Аналіз існуючих підходів до оцінювання економічної надійності окремих груп контрагентів (покупців, постачальників, посередників). Комплексна оцінка економічної надійності.

Розробка рекомендацій щодо формування політик співпраці з окремими групами контрагентів в умовах нестабільного економічного середовища.

Тема 6. Діагностика фінансової звітності з метою виявлення фактів фальшування фінансових показників.

Ризики фальшування звітних даних як об'єкт експертної оцінки аудитора.

Види інформаційних ризиків та причини їх виникнення. Інформаційна платформа та контрольно-аналітичний інструментарій виявлення ризику фальшування звітних даних. Багаторівневий системний моніторинг звітної інформації на основі використання інструментів фінансової діагностики та альтернативних способів спостереження. Набути практичних навичок раннього діагностування маніпуляцій з фінансовими показниками на основі використання Карти нормативних відхилень фінансових індикаторів М. Беніша.

Тема 7. Процедури аудиту в оцінюванні корупційних ризиків

Види корупційних ризиків та їх вплив на результати діяльності підприємства. Формування карти корупційних ризиків. Сучасна концепція внутрішнього аудиту як функції антикорупційного менеджменту. Завдання та процедури антикорупційного аудиту. Методичний інструментарій антикорупційного аудиту в управлінні ризиками корпоративного шахрайства.

3. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Методичне забезпечення Програми освітнього заходу включає:

- конспект лекцій;
- презентаційний матеріал до кожної теми;
- пакет робочих документів аудитора.
- набір практичних кейсів.

4. ФОРМИ ТА МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Дана Програма буде проводитись:

- в очної формі в навчальній аудиторії або
- в дистанційній формі в онлайн-режимі з застосуванням платформи ZOOM.

Форма проведення освітнього заходу залежить від узгодженої політики й рішень Президента, Уряду та Верховної Ради щодо проведення необхідних соціально-економічних заходів пов'язаних з коронавірусною пандемією COVID-19.

Місце проведення освітнього заходу:

- при очній формі в навчальній аудиторії:
 - у м. Запоріжжя в учбовому залі / тренінговій аудиторії, розташованій за адресою – проспект Соборний, буд. 151;
 - у м. Києва та інших регіонах України (з урахуванням заявок поданих аудиторомі щодо обраної теми освітнього заходу) – в учбових приміщеннях обладнаних мультимедійним та демонстраційним обладнанням, кондиціонером та офісними меблями на підставі укладених договорів оренди з контрагентами, з якими плідно працювали в попередні роки.
- при дистанційній формі через застосуванням платформи ZOOM:
 - у м. Запоріжжя за адресою проспект Соборний, 180 А,
 - у м. Київ за адресою вул. В'ячеслава Липинського, 12 Б, кімната 302.

5. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

За наслідками участі в освітньому заході аудитори мають опановувати наступні **навики та вміння**:

- здійснювати класифікацію ключових корпоративних ризиків;
- обирати аналітичний інструментарій для ідентифікації ризиків та оцінювання їх впливу на результати діяльності суб'єкта господарювання;
- використовувати інструментарій аналізу безбитковості при здійсненні факторного аналізу впливу корпоративних ризиків на суму прибутку підприємства;
- застосовувати аналіз платоспроможності, фінансової стійкості та ефективності діяльності підприємства при проведенні аудиту, орієнтованого на виявлення корпоративних ризиків;
- використовувати інструментарій SWOT- аналізу для визначення сильних та слабких сторін системи ризик-орієнтованого (внутрішнього) контролю підприємства;
- аналізувати звітність підприємства з метою моніторингу стану його безпеки;
- проводити бліц-діагностику та комплексну діагностику показників фінансового стану підприємства в залежності від потреби ризик-орієнтованого аудиту;
- застосовувати алгоритми оцінювання економічної надійності окремих груп контрагентів;
- застосовувати професійне судження при встановленні імовірності прояву ризику та визначенні істотності його впливу на показники діяльності підприємства;
- формувати рекомендації щодо безпекової політики підприємства;
- обґрунтовувати вибір методичного інструментарію при виконанні завдань антикорупційного аудитора;
- здійснювати експертизу фінансової звітності для раннього діагностування шахрайства з фінансовими показниками.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258 – VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (видання 2015 року). URL: <http://www.apu.com.ua/1038-mizhnarodni-standarti-kontrolyu-yakosti-auditu-oglyadu-inshogo-nadannya-vpevnenosti-ta-suputnikh-poslug-vidannya-2015-roku>
3. Нормативне забезпечення аудиторських процедур в умовах застосування міжнародних стандартів аудиту. URL: http://gaap.ru/articles/Normativnoe_obespechenie_auditorskikh_protsebur_v_usloviyakh_primeneniya_me_zhdunarodnykh_standartov_audita/
4. Барановська Т.В. Сутність аналітичних процедур в аудиті через призму економічного аналізу. *Вісник ЖДТУ*. 2010. № 4(54). С. 11-16.
5. Гарасим П.М. Проблеми формування обліково-аналітичної інформації в системі менеджменту. 2012. URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/12441/1/9_42-48_Vis_722_menegment.pdf
6. Гнилицкая Л.В. Манипулирование учетными данными – угроза экономической безопасности предприятия. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики*. 2011. № 3 (15). С. 5-14.
7. Гнилицька Л.В. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства: монографія. Київ: КНЕУ, 2012. 305 с.
8. Дмитренко І.М. Аудит: діагностика безперервності діяльності підприємств : монографія. Донецьк : ДонНУЕТ, 2010. 320 с.
9. Муренко Т.О. Вплив діагностики економічних показників на достовірність та якість фінансової звітності. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2014. Вип. 2 (42). С. 266-271.

10. Проскуріна Н.М. Процедурне забезпечення аудиту. Теорія і практика : монографія. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2011. 739 с.
11. Проскуріна Н.М. Аудит дотримання принципу безперервності як перспективний напрямок розвитку аудиту. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vlca_ekon_2014_44_30.pdf
12. Ризики, безпека, кризи і сталий розвиток в економіці: методології, моделі, методи управління та прийняття рішень: монографія / під заг. ред. проф. С. К. Рамазанова. Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2012. 948 с.
13. Обліково-аналітичне забезпечення в умовах управління фінансово-економічною безпекою підприємства: монографія під ред. проф. Немченка В. В. Одеса: Фенікс. 2015. 360 с.
14. Турило А. . Оцінка результативності ефективності продуктивності і збитковості підприємства: монографія. Кривий Ріг: Етюд-Сервіс, 2010. 196 с.
15. Штангрет А.М. Обліково-аналітичне забезпечення процесу гарантування економічної безпеки підприємства. *Наукові записки Української академії друкарства*. 2013. №2. С.58-63.
16. Хома І. Б. Формування та використання систем діагностики економічної захищеності промислового підприємства: монографія. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2012. 504 с.
17. Яцкевич І. В. Економічна діагностика: посібник. Одеса: ФОП Бондаренко, 2015. 292 с.